

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: *Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.*

VII. ARG.

STOCKHOLM, 15 APRIL 1918

Nr 8.

Hindret som kunde undanröjas.

Stockholms Dagblad har ägnat en ledande artikel åt den kungliga propositionen om kvinnlig rösträtt. Om man använder den som mätare på högerens blivande behandling av propositionen, blir det ett ogynnsamt utslag man läser ut ur denna artikel. Att propositionen icke upptager fullmaktsröstning för äkta makar, utan lämnar denna fråga öppen för avgörande i ett sammanhang med andra frågor om fullmaktsröstning, eller med andra ord för senare komplettering — denna omständighet göres i Stockholms Dagblads ledare till den tuva, som denna gång bör välta hela lasset: den kvinnliga rösträttsfrågan.

Denna tuva skulle dock kunna undanröjas. Inom riksdagen ha motioner väckts i fullmaktsfrågan. I Rösträtt för Kvinnor 1 april uttalar Anna Wicksell förhoppningen, "att det måtte lyckas konstitutionsutskottet att finna en lycklig lösning av det speciella problemet, som rör de gifta kvinnornas rösträttsutövning" — "kan man bara erhålla en sakligt god regel, så kan man nog förutsätta, att regeringen härvidlag böjer sig för riksdagens önskan".

Detta är en viktig sak. Det vore mer än illa, om frågan skulle falla på saknaden av bestämmelser angående fullmaktsröstning för äkta makar. Att sådana bestämmelser finnas har en reell, icke en blott formell betydelse. Det är fullt rimligt, om högern, i detta fall Stockholms Dagblad, fäster stor vikt vid att den kvinnliga rösträtts genomförande ej genom själva sättet för röstavlämnning kommer att gynna fabriksarbeterskor i städer och industrisamhällen på bondkvinnornas bekostnad.

En annan punkt i samma artikel i Stockholms Dagblad saknar däremot principiell giltighet och har endast en rent partitaktisk: ståndpunkten, att den kvinnliga rösträttsfrågan och frågan om den kommunala röstskalans upphävande böra behandlas i ett samband. Denna punkt vidröres blott i förbigående — under hänvisning till tidigare uttalanden — men med oförblummat erkännande av att vederbörande här följer ren partipolitik: "högern har ingen anledning att i detta fall underlätta vänsterns taktiska beräkningar".

Jag har aldrig riktigt förstått betydelsen av ordet "feminist"; men om därmed menas någon som, utan att vara fientlig mot männen, tror på sitt eget kön, är stolt över det och fordrar lika utvecklingsmöjligheter som männen, lika frihet, lika rättvisa, lika lön för lika arbete och naturligtvis lika medborgarrätt, då är jag stolt att säga att jag är född feminist.

BEATRICE HARRADEN.

"Vänstern" i sin helhet har dock knappast anledning till "taktiska beräkningar" på isolerat framförande av kvinnorösträtten. L. K. P. R. har önskat och regeringen har genom propositionen gått till mötes önskan om att kvinnorösträtten ej hopkopplades med frågan om den kommunala röstskalan. För den kvinnliga rösträtts särskilt varma vänner finns det "taktiska" skäl att "isolera" den kvinnliga rösträttsfrågan, icke för "vänstern" såsom vänster — därest man ej utgår från, att kvinnlig rösträtt i och för sig är ett rent vänsterkrav. Så menar nog författaren till Stockholms Dagblads ledare. Det säges icke direkt, och detta är klokt, ty det är faktiskt oriktigt.

För några år sedan återopades flitigt av svenska högertalare chefen för Englands dåvarande liberala regering, Asquith, när det gällde att möta det kvinnliga rösträttskravet. Det var lämpligt nog då, som mothugg mot liberala partimotioner hos oss. Nu kommer den mot kvinnans rösträtt avoga delen av högern säkert att med avseende på England följa uppfattningen "exempla sunt odiosa". Det ordande om rösträttsrörelsens återgång i utlandet, som de segaste motståndarna hos oss förut så gärna uppfriskat sig själva med, är på förhand avskuret.

I Tyskland, där inom representativerna ännu endast socialisterna uppträtt för kvinnlig rösträtt, ha nyligen för första gången i den tyska kvinnorörelsens historia de socialdemokratiska och de borgerliga kvinnorna avlåtit en gemensam protest mot ignorandet av kvinnornas krav, och karaktäristiskt för förskjutningen i opinion

inom kvinnovärlden är för övrigt det förhållande, att hela den organiserade kvinnorörelsen i Tyskland genom sin styrelse upptagit kvinnans rösträtt på sitt program.

Hos oss finnes nu en "Moderata kvinnors rösträttsförening", som framkommit med ett särskilt förslag angående sätt och tempo för den kvinnliga rösträtts genomförande, och det är sedan förliden riksdag uppenbart, att högermännen i riksdagen stå delade. Som en ren vänsterfråga kan kvinnans rösträtt knappast längre behandlas ens med det sken av rätt som förut.

Jämför man Stockholms Dagblads ledande artikel "Kvinnorösträtten och lantbefolkningen" med uttalandena för några år sedan, finner man också att till och med här motståndet förlorat i säkerhet. Det är ett långt steg mellan bestridandet av kvinnlig rösträtt över huvud och utformningen av dess utförande. Det steget är taget, trots all motvilja.

Kvinnor i kommunens tjänst.

I Hanebo kommuns barnavårdsnämnd: vice ordförande fru Anna Tybell, suppleant fru Julia Hollsten.

I Vellanda köpings barnavårdsnämnd: fru Anna Nylén och fröken Elisabeth Andersson.

I Filipstads livsmedelsnämnd: fröken Gerda Bergstrand, invald efter fru Maria Andersson, som av hälsoskäl avsagt sig uppdraget.

Idiosynkrasi.

Det sista centralstyrelsemötet diskuterade rösträttsföreningarnas uppgift, när vi en gång fått vår rösträtt, och vi voro allesammans av den åsikten att även när det målet är vunnet, återstår mycket för kvinnorna att hålla tillsammans om. Det går inte så fort att lägga om tankebanor, som sedan århundraden gått i bestämda riktningar, och därför behöva kvinnorna allt framgent gemensamt arbeta för sina intressen.

En fråga, som alldeles särskilt påkallar vår uppmärksamhet är värdesätningen av kvinnoarbetet. I vårt land åtminstone tycks det ha blivit till idiosynkrasi hos männen — och hos en hel mängd kvinnor med för resten — att inte kunna tåla, att en kvinna får ordentligt betalt för ett arbete, hur högt kvalificerat det än är. Hon bör aldrig ha större lön än att det nätt och jämt räcker till en billig inackordering, ja, knappast till det heller, ty hon kan hyra ett rum, laga frukost och kväll själv, äta middag på en automat och helst också sy sina kläder själv på lediga stunder. Att en kvinna, som utför ett krävande arbete kan behöva ett hem, vila och uppässning, alldeles som en man, är en tanke som ännu aldrig gått upp för det manliga ingeniet.

Däremot unnar man, nog enligt gammal hävd en kvinna, som är gift med en man med stora inkomster, all möjlig komfort och lyx. Även för en ung flicka, som ingen nytta gör alls, utan blott roar sig på sin pappas pengar, har man rätt mycket överseende, om hon låter pengarna försvinna på kläder och nöjen. Det är bara den kvinna, ung eller gammal, som försörjer sig själv, som ingenting behöver utav detta livets goda.

Kanske beror detta på, att lyxkvinnorna lysa och roa sig i sällskap med männen, och att detta smiekrar männens fåfänga och därför är all right, medan det alls icke smiekrar en man, att en kvinna utför ett arbete, som är jämgott med hans, varför detta sistnämnda icke bör uppmuntras.

Att den kvinnliga rösträtten medför en betydlig förbättring i dessa avseenden, veta vi av erfarenheterna från de länder, där den införts. I Norge är det självklart, att en kvinna i statens tjänst får samma lön som en man skulle haft, och kvinnorna ha där rätt att inneha alla tjänster t. o. m. statsrådsämbeten. Men där fingo också kvinnorna rösträtt så tidigt att männen icke dessförinnan hade hunnit med att införa olikhet i lön för samma arbete, något som våra svenska män varit sysselsatta med på

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktör: GUBLI HERTZMAN-ERICSON.

Redaktion och Exp.: 6 Karduanmakaregatan II

Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3-1/4.

Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.

Rikstel. 8600. Allm. tel. 147 29.

Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1918 Kr. 2:50.

Lösenummer 15 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av kr. 3:25 i postanvisning till tidningens exped.

Annonnspris: 10 öre per mm. å sista sidan, 15 öre å de övriga. Vid längre tids annonsering rabatt.

RÖSTRÄTTSBYRÅN

6 Karduanmakaregatan II, Stockholm

Allm. tel. 147 29. Rikstel. 8600.

Öppen vardagar kl. 1-1/2 e. m.

L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1-3 e. m.

skilda områden, särskilt under det sista decenniet.

Likaså ha männen här orimligt svårt att fatta, att en kvinna även i övrigt bör få arbeta under något så när likartade villkor som männen, och inte alltid på något sätt sitta på undantag.

I våra statliga livsmedelsorganisationer finnas inga kvinnor, som ha rätt att planlägga arbetet ifrån början; de ha endast rätt att ge råd, som männen ta den hänsyn till som de behaga. Och vi ha vår egen lilla tro på, att åtskilligt kunde ha ställts en smula mer billigt och praktiskt, om inte männen fått husa ensamma på områden, där de dock inte ha någon vidare sakkunskap.

Man sätter den ena gången efter den andra till kommittéer, som skola utreda frågor, som beröra kvinnornas intressen, utan att däri insätta kvinnor. Möjligen tillkallas nädigst några kvinnor vid tillfälle att ge några upplysningar. Det är som man inte unnade dem att arbeta i ro och ha kommitté-arvode.

Nu senast har regeringen satt till en kommitté för utarbetande av lagstiftning om normalarbetsdag, söndagsvila, nattarbetets avskaffande och semester för arbetare, allt frågor som på det intimaste beröra även de talrika arbeterskorna, men ingen kvinna har ansetts behövlig där.

Likaså sitter ingen kvinna i löneredgeringskommittén, som dock haft att göra upp så många löneredgeringar, som även gälla kvinnorna, och detta märks sannerligen på resultaten. Nu har den lyckiggjort oss med ett förslag till reglering av lärarekärernas lönefråga. Den var nu ifråna början snedvriden, därför att riksdagen år 1906 på förslag av dåvarande ecklesiastikminister Fridtjuv Berg beslöt, att en folkskollärarinna skulle ha mindre lön än en folkskollärofe, fastän de hade samma kompetens och samma arbete och fastän de i femtio års tid förut varit likställda. Den oerhörda bitterhet och splittring inom kåren, som detta beslut till stor skada för folkskolan åstadkom, förmådde slutligen hr Berg att slå till reträtt och i stället föreslå tillämpningen av den s. k. "behovsprincipen", som skulle göra alla ekonomiskt "likställda" genom att ge större lön åt familjeförsörjare. Den av honom till-satta "lärarelönenämnden" fick direktiv att reglera lönerna för samtliga lärarekärer enligt denna princip.

Nämnden, som märkte att principen stötte på starkt motstånd hos läroverkslärarna, "utredde" den visserligen på många sidor i sitt betänkande, men föreslog dess tillämpning endast för folkskolans del, medan man för läroverken höll sig till den enklare att ge endast kvinnorna lägre lön.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. uppStort lager av in- o. utländska nyheter
i alla slags

DAMKAPPOR, DRÄKTER & KJOLAR

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningsavdelning.

Vid uppvisande av medlemskort i F. K. P. R. lämnas 5 % rabatt.

Nu har löneredgeringskommittén återgått till denna lättfattligare metod även för folkskolan, och så är man efter en liten diversion tillbaka vid utgångspunkten igen: man tar för sig på kvinnornas bekostnad eftersom de ingenting ha att säga i riksdagen. Och man har lyckats i flera år förhålla tillämpningen av den 1909 genomförda grundlagsändringen, som skulle ge kvinnorna rätt till vissa statsämbeten.

Vidare vill löneredgeringskommittén — i motsats till lönenämnden — utesluta kvinnorna från rättigheten att söka lektorstjänst vid de allmänna läroverken. Någon rimlig anledning att anta att en kvinna, som innehar den nödiga kompetensen, skulle ha större svårigheter att undervisa på gymnasiet än i realskolan förefinnes inte, men man unnar naturligtvis inte kvinnorna att konkurrera med männen om så pass högt avlönade tjänster som lektorat (annat än vid de kvinnliga seminarierna, där det inte kunde undvikas). Även med den nedsättning av lönen hon som kvinna enligt förslaget skulle få, blir den tydligen större än vad som kan tillåtas.

Teckningslärarinna, som hittills varit lika avlönade med lärarna, komma nu i samma fördömelse som andra lärarinnor vid statens läroverk, i det kommittén föreslår att de skola få lägre lön än sina manliga kolleger.

Vad läroverken för flickor beträffar, är deras löneredgering icke med denna gång, den är uppskjuten, ty lärarelönenämnden har icke hunnit bli färdig med sin utredning; det är aldrig bråttom, när det gäller att skipa rättvisa åt kvinnor. Och trots att de stackars lärarinnorna vid flickskolorna således få vänta på sin löneförbättring, så har riksdagen nyss sagt nej till ökat kristidsbidrag till dem. Lärarinnorna svälta, det är ett enkelt faktum, men finansministern säger i riksdagen, för att hindra den att lämna dem kristidsbidrag, att det icke är statens utan kommunernas sak att sörja för privat-skolorna. Staten har således skyldighet att ta hand om gossarnas uppfostran, men för flickornas, så snart den går över folkskolan, har den intet ansvar — sålän är den manliga rättvisan. Ty staten har som bekant ej sörjt för att upprätta elementarskolor för flickor, utan till allra största delen överlämnat detta åt det privata initiativet. Nu har också kommit en kungl. proposition om upprättandet av praktiska ungdomsskolor, och den rågar måttet. Här föreslås inrättandet av en yrkesskoleöverstyrelse, bestående av en överdirektör och tre ledamöter, en för handeln och två för industrien och hantverket. De skola ha ordinarie tjänst med 8,100 kr. i lön och ett ålderstillägg å 600 kr. efter 5 år samt rätt till pension.

Men det är ännu en huvudgren, som skall företrädas inom styrelsen och det är det husliga arbetet. Ingen bestrider att denna gren är lika viktig och krävande som de andra, men man miss-tänker förstas att denna befattning måste besättas med en kvinna, och att

tänka sig att ge en kvinna en dylik lön, det är tydligen för mycket för den manliga generositeten, t. o. m. när det gäller att befordra det kvinnliga arbete, som annars ligger mannens hjärta närmast. Därför föreslår också den kungl. propositionen, att denna huvudgren ej skall vara företrädd av någon ledamot, utan endast av en "konsulent", som här-för skall uppbära ett "arvode" av 2,000 kr. Saken blir sannerligen inte bättre därför att det tillika föreslås att denna konsulent också samtidigt skall vara inspektör för husligt arbete i de andra skolstyrelserna med de arvoden där giv- ves, nämligen 750 kr. på vardera hål- let. Hon skall således bli någon slags hjälphustru, som går till och från i de olika överstyrelserna, medan de manliga ledamöterna skola uppföras på ordinarie stat med hög lön och rätt till pension.

Förelämpningen mot kvinnorna och underskattandet av deras arbete kan inte vara tydligare! Detta är nu en liten aplockning av erfarenheterna från den sista tiden. De äro verkligen nedslående. Det kan ju göra en förtvivalad, att man skall behöva passa på vart enda förslag, som kommer fram och nästan alltid konstatera att kvinnornas rätt tillbakasettes, varefter vi måste komma tillsammans och protestera mot orättvisan, skriva inlagor och försöka vrida rätt igen. Vi påminnas ständigt om att vi ej äro representerade i riksdagen, men vi äro alldeles uttrötade på detta. Skola vi kvinnor aldrig få litet ro i detta land! Vi längta efter att få leva i frid utan att i varje ögonblick behöva stå i harnesk mot männen.

Gulli Perini.

Ny M. F. K. R.

En avdelning av Männens förbund för kvinnans rösträtt bildades i Arvika den 1 april. Till ordförande i föreningen utsågs byggmästare O. S. Flodén, till v. ordförande byggmästare Simon V. Olsson och till sekreterare och kassör disponenten Wilhelm Olsson. Vid mötet uttalades den förhoppningen, att kvinnornas rösträttsfråga måtte få sin lösning vid innevarande riksdag.

En gård av rättvisa.

K. m:t har bifallit en anhållan av sekreteraren och ombudsmannen i Stockholms stads lantegendomsnämnd fröken Mathilda Staël von Holstein att få avlägga juris kandidatexamen vid Stockholms Högskola utan hinder av att hon ej avlagt studentexamen. Dessutom får hon tillgodoräkna sig som tentamensintyg de intyg över redan avlagda prov, som givits av vederbörande examinatorer vid Högskolan.

Medaljen Illis quorum

har tilldelats fru Leonore Odencrants, född Ekman, ordförande i Borås F. K. P. R., för hennes filantropiska och samhällsgagnande verksamhet.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 429 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 5648

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstygger
Provart. landsorten skänkas gratis o. franc.

Elegant

kemiskt tvättad och prässad blir Eder kostym, klänning, kapp eller överrock, om densamma insändes till

Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A. B.
GÖTEBORG

Ett tvärsnitt genom krigsåren.

Samtal och brev. Av Anna Lenah Elgström. Tidens förlag. 192 sid. Pris kr. 3:75.

Det arbete med ovanstående titel, som i dagarna utkommit, är, som författarinnan själv anger i ett kort företal, ett bevis på hur en människa reagerat mot åren 1913-1918.

Det är som konstnär, som pacifist, som kvinna, eller som människa rätt och slätt inför de livets onda makter världskriget givit näring och upphov till, som författarinnan reagerar med hela styrkan av sin glödande kärlek till livet, dess goda och vackra sidor och alla dess rika, nu så sorgligt bortslösade möjligheter. Men under det hon reagerar mot det som är, har hon siarens visionära blick för en framtid bakom mörkret.

"Vem kan i dessa febertider ha en tanke övrig för kultur", frågar hon, "för litteratur — det onödige av allt just nu! Och litteraturens utövare — överflödiga i proportion — isolerade från det forna brödrskapet jorden runt, isolerade, ofta nog, även från yrkesbröderna inom sitt eget land till följd av skiljaktig ställning i stridsfrågorna, alltså på allt sätt isolerade". Denna skildring av en sida av den andliga kulturen passar med lika rätt in på alla dess områden och gör ställningen tröstlösare än någonsin.

Kulturintresset finnes nog, men det har flyttats över till arbetarengdomen, vars nyvaknande behov av andlig odling ger hopp om framtiden. Världen kommer lyckligtvis aldrig att sakna kulturbärare, även om deras gärning stundom bortsnyms av krukrök och deras ord överröstas av krigslarm. Varje nation äger sina utvalda, vilkas namn av krigsfantasterna hädas och hånas, men som dock bilda den lilla falang, som håller vakt om den heliga elden, så att den ej slocknar — quand même.

Maktfilosofier ha stora anspråk på meningslöshet, säger Anna Lenah Elgström, och anför några ord ur en anmälan i N. D. A. av Thomas Manns bok "Friedrich und die grosse Koalition", att "humaniteten, civilisationen och freden icke äro livets högsta goda och att kriget framför allt betyder moralisk rengörelse, uppfostran och befrielse, vars välsignelse uppväger alla materiella offer som kriget fordrar." — Inför dylikt vanvett måste varje förnuftig människa reagera som inför en kriminaldåres tal. Att författarinnan gör det med hela styrkan av sitt sociala patos, förstår var och en som är förtrogen med hennes författarskaps glöd och kraft. Detta är ej likt vattendroppen som slutligen urholkar hälleberget, utan dynamiten, som spränger det för att bryta väg för ljuset.

Ehuru frestelsen att omnämna artiklarna "Om teater" och om dr Erik Hedéns bok "Eros och Polemos" är stor, måste jag dock lämna dem för att övergå till den del av boken, som särskilt berör denna tidnings läsare: "En rösträttskvinnas anteckningar", "Från andra sidan sett", "Tidens kvinnor av Ola Hansson" och "Samhällsmoderlighet", för att något längre dröja vid denna senare.

Att Anna Lenah Elgström är en ärlig rösträttskvinna kan ingen betvivla, som i hennes skrifter känt sitt hjärta värmas av hennes starka rättfärdighets-trängtan, och då hon med hårdhandskar-na ruskar om rösträttsrörelsen hos oss

i Sverige får detta närmast betraktas som utslag av satsen: "den man älskar, den agar man." — Det är egentligen L. K. P. R:s ensidiga fasthållande vid arbetet för rösträtt till förment förfång för andra feministiska frågor av vitalare betydelse anklagelsen gäller. Det är sant att rösträtten är endast en av grenarna på feminismens träd, men den är dock av så stor vikt att av den beror de andras möjlighet att växa och en gång bära frukt. Och har det syndats genom att ägna alltför mycken ans åt "detaljen rösträtt", så finns det kanske mildrande omständigheter härför.

Varje rörelse — kulturell eller politisk — har en viss benägenhet att när den släpat sig fram genom åren, alltför långt från målet, stelna i formerna; detta kan ingen undgå, lika litet som en människa undgår ålderdomen, om ej sjukdom eller bråddöd förbarmar sig över henne i tid. För L. K. P. R. har intet av detta inträffat. F. K. högern har ej kunnat ta livet av henne varken på det ena eller på det andra sättet. Och för att använda Leopardis av författarinnan citerade paradox: "Människan vore allsmäktig om hon vore förtvivlad jämt", så har L. K. P. R. tydligen inte ägt den makten såsom t. ex. kvinnorna i England, där suffragetterörelsen just var ett utslag av den sortens förtvivlan, som räcker till. Och som segrar. Huruvida den gjort det så snart utan krigets hjälp vet ingen. Utvidgade politiska rättigheter äro ofta föranledda av en eller annan nationell fara, inför vilken de maktavande anse sig behöva genom eftergifter mildra sinnesstämningen bland de missnöjda — vilka hunnit bli en maktfaktor. Detta har ej lyckats rösträttsrörelsen i Sverige, och det är ju möjligt att arbetsmetoden varit felaktig, fast den skett efter förebild från länder med längre och rikare erfarenhet — Amerika och England — där man börjat med vidare program för att sluta med koncentration kring rösträttsfrågan. Denna princip hade nog en god jordmån i den kända äktsvenska försiktigheten, ytterligare förstärkt av hypnosens "den svenska rösträttsrörelsens värdighet".

Man har ej rätt att förebrå en stryk-rädd hund att han ej kan ryta som ett ungt lejon i känslan av sin styrka. Jag ber mina kamrater i arbetet om ursäkt att jag liknar rösträttsrörelsen vid det förstnämnda djuret och är glad om jag är ensam om uppfattningen. Förhållandena äro ju olika för olika personer och på olika platser. Men vi få ej döma den stackars ovven för strängt. Han var också ung en gång och litade på människors godhet, men åren giugo,

det blev allt mera knappt med uppmuntran och vänliga ord; husbonden — representerad av riksdag och press, för att ej tala om den förtjusande allmänheten — hade däremot gott om sparkar, öppna och försåtliga, i synnerhet försåtliga och de satte de djupaste märkena.

Det är inte svårt att få liv och fart i en rörelse, grundad på frihets- och rättskänsla och med målet i nära sikte, men den sega, uppslitande kampen ett år efter år, nederlag efter nederlag, — "Good God Billikins" nådiga erkännande av "det värdiga i den svenska rösträttsrörelsen", det är provet som kostar — känna huru de många årens organisationsarbete — ty detta är ingen obetydlighet i en stor politisk rörelse — och huru de många, för varje gång allt bittrare nederlagen bestjäl en på mod och entusiasm och dock söka hålla dessa känslor vid liv hos sina kämpande skaror, det är ingen lätt sak, och om misstag skulle begås — vem har rätt att döma?

Den ena sortens fanatism har så svårt att förstå den andra. Även rösträtten kan bli föremål för fanatism och får bedömas som sådan med förståelse och — erkänsla. De flesta av våra kulturvärden äro köpta för det priset.

Rösträttsrörelsen i Sverige har kanske varit alltför principfast, vilket är en fara, när nödläge uppstår, då den bästa principen oftast är att — inga principer ha. Författarinnan använder vid ett par tillfällen med förståelse och deltagande ordet "nödlägestänkande".

Lida vi ej litet var av detta under nuvarande förhållanden?

Skulle det inom rösträttsrörelsen finnas en klyfta, som författarinnan antyder: "å ena sidan invånarna i den värld som är, och å den andra längtarna till en bättre", så är de senares antal så övervägande att de förra försvinna till intet — till de nollor de i själva verket äro. Målet för vår, för rösträttskvinnornas längtan är ju att få medel, få makt att utöva den samhällsmoderlighet hela världen skriker efter.

Men att utföra reformer utan makt bakom är som att röja mark utan spade — och denna är gömd bakom dubbla läs — det ha vi bittert fått vidkännas. Verktygen först, sedan arbetet. Villiga händer komma ej att saknas.

I slutet av boken finns en liten ypperlig satir, "Nitroglycerin", som i sin skärpa och sin omutliga logik om individens plikt mot statsidén bör vara av värde för alla som hylla maktfilosofiens lära.

Uppropet "Till mödrar" är så innerligt och gripande att det ej lämnar en

Den stora barnavårdsmotionen.

Motion i Första kammaren n:o 66:

Angående skrivelse till K. M:t om upptagande i samband med pågående revision av vissa barnavårdslagar till undersökning av frågor om utsträckning och enhetlig organisation av samhälls barnavård.

Den som önskat sätta sig in i moder- na önskemål och reformförslag på barnavårdens område har hos oss så gott som ingen tillgång på litteratur; såvitt jag vet finnes ingenting annat än de broschyrer i C. S. A:s fattigvårdskommittés skriftserie, som helt eller delvis behandla denna fråga, främst då Ebba Vestbergs Samhällets barnavård. Då åtskilliga år gått, sedan dessa skrevos, vore det ju sorgligt, om de inte i en del stycken vore föråldrade. Vid årets riksdag, så rik på stora sociala reformfrågor, har emellertid framlagts en motion, vars motivering är så innehållsrik och instruktiv, att den kan sägas fylla den ovan beklagade luckan i barnavårdslitteraturen och varmt anbefalles alla F. K. P. R., som vilja ägna ett föreningsmöte åt denna fråga. Motionen, som efter att ha passerat ett enhälligt lagutskott, bifallits av riksdagens båda kamrar, har — naturligtvis, kan man nästan säga — till upphovsman redaktör G. H. von Koch. Med följande referat av motionens huvudpunkter skulle jag mycket önska att kunna väcka F. K. P. R:s lust att själva skaffa sig den.

Bland de många stora frågor, som när kriget är över vänta sin lösning, anser motionären barnavården vara den som kanske tidigast kommer att tränga sig fram. Som grunden för alla vidare framsteg måste man ju anse en tillfredsställande vård och fostran av samhällets dyrbaraste egendom, barnen, och i samband härmed står frågan om skydd och hjälp åt deras mödrar. Om vi här i landet undgått krigets ohyggliga slöseri med folk och därför icke ha samma anledning som de krigförande att söka gottgöra detta, så finnas dock hos oss tillräckligt stora skäl

sträng i en kvinnosjäl oberörd. När man läst det, förstär och känner man kriget så som kanske aldrig förr och sin plikt, sin ofrånkomliga plikt mot barnen, mot framtiden.

Om boken i sin helhet kan man anförä Timoteus 3: 16: "Den är eder nyttig till lärdom, till straff, till bättring, till tuktan i rättfärdighet." — Således vad vi alla behöva och ha gott av.

Frigga Carlberg.

att på allvar ta upp samma fråga; de stora bristerna i vår nuvarande barnavård och den förfärande ökningen av vanart och brottslighet bland ungdomen äro anledning nog.

De nämnda bristerna i vår nuvarande lagstiftning torde alla, som nyligen bevistade centralstyrelsemötet, genom fröken Ebba Paulis varma föredrag ha i livligt minne. Fröken Pauli liknade denna lag vid ett läggspel, puzzles, där ett hörn här och en liten del där hittills tycks ha blivit lagd nästan på måfå. En del är lagen om fosterbarn, en annan om sedligt försummade och vanartade barn, en tredje den nya lagen om barn utom äktenskapet. De båda förstnämnda äro nu föremål för omarbetning av fattigvårdslagstiftningskommittén, jämte vissa andra punkter av barnavårdsfrågan. "Men hittills", säger motionären, "ha de lagstiftande myndigheterna nästan uteslutande haft sin uppmärksamhet riktad på de särskilt olyckligt ställda barnens förhållanden, framförallt de utomäktenskapliga; däremot har man förbisett behovet av att barnavårdsmyndigheten kan utsträcka sin verksamhet till varje fall, där ett ingripande är påkallat. Ej heller har man beaktat, att det är behövt höja barnavården i sin helhet inom varje samhälle genom upplysningsverksamhet och genom stöd eller eventuellt skapande av sådana institutioner, som främja hemmens uppfostraregärning."

Motionären indelar för överskådlig- hetens skull barnens liv i fyra perioder, den första med 2-årsåldern som övre gräns, den andra med inträdet i skol- åldern, den tredje omfattande skoltiden och den fjärde, som börjar med utträdet ur skolan.

Under den första perioden gäller det huvudsakligast att bekämpa dödligheten — hos barn som mödrar — och förekomma framtida sjukdomar. Skydd åt barnen under de första levnadsåren, det består ju till största delen i hjälp åt deras mödrar. Vissa åtgärder, såsom förbättrandet av barnmorskornas ställning, upprättandet av förlossningshem, äro redan under utredning. Andra stora önskemål äro *upplysnings- och understödsbyråer (mjölkdroppar)* och *spädbarnshem*, vilka senare också avse att fast sammanknyta bandet mellan mor och barn. Hittills har i regel slumpen fått avgöra, om dylika anordningar finnas inom ett samhälle eller ej. Motionären anser att det borde åt en viss myndighet kunna *uppdragas* att tillse, det behovet av dylika hjälpinsti-

Vårsådd i Östergyllen.

Det har mer än en gång framhållits att de av våra landskap som i materiellt hänseende ha det bäst ställt äro intellektuellt efterblivna i högre grad än den befolkning, som under arbetet i den kargare jordmån på ett helt annat sätt tvingas till brottning med tillvarons problem, och yttrandet har med all säkerhet ett visst fog för sig. Det är oftare missnöjet än förnöjsamheten, som manar till reflektion, och de som leva i välmåga på den fäderneärvda torvan ha icke samma orsak som den trötande dagsverkaren, för vilken brödet blir knappt, att med tillfredsställelse hälsa omdaningarna i samhällslivet.

Det var sålunda icke med alltför spända förväntningar jag anträdde min rösträttsfärd till Östergötlands gamla historiska bygder, men om jag under dessa solstrålande marsdagar oftare mötte entusiasmen än trögheten, energien mer än likgiltigheten, så får detta tillskrivas de vakna, duktiga kvinnor, vilka såväl i bergsbygden som på slättlandet äro tillvarons krydda och salt. De uppehålla intresset, de hålla liv i sina små föreningar, de kämpa mot dumhet och okunnighet, och den, som på nära håll sett dem i deras arbete, förstär vilken otrolig möda det vill till för att besegra den kom-

pakta majoritet emot deras sak, som i småstäderna och på landsbygden oftast representeras av honoratiöres.

Den demokratiska andan har i mycket ringa grad genomsyrat våra mindre samhällen. Om fru den eller den, som hör till de tongivande, går in i föreningen, då följa hela kategorier av kvinnor med som en anskokock, men lyser "gräddan" med sin frånvaro, då kunna de icke för sin själs salighet och sitt sociala anseendes skull inlåta sig på ett så äventyrligt tilltag. Det kunde betyda utslutning från de förnämna kafferepen och syklubbarna och bojkottning i mer än ett avseende, ty i småstäderna håller man räkning på varandra. Emellertid tror jag inte att dessa oreflekterande skaror skulle utgöra någon vinning för föreningarna annat än i rent ekonomiskt hänseende. De skulle alltid förbli den döda massan, och det är säkert till större bättnad för saken, då det blir kvaliteten och inte kvantiteten som tillgodoses. Det är med den allra största aktning jag tänker på de kvinnor jag råkat under min färd, och som i sitt varma intresse för rösträtten även mottog dess resetalare med en storartad gästfrihet. Man förstär vilken spänstighet det vill till hos dessa kvinnor, icke blott att väcka andras intresse, utan även att uppehålla det hos sig själva, när man så ofta möts av hån och oförstående

och ofta skördar otäck som lön. De äro så förtjusande, dessa gamla östgötska småstäder, som en gång varit säten för den svenska odlingen, men som nu sjunkit tillbaka i glömska och undanskymdhet. Där luta de gamla husen sina fallfärdiga murar och spegla sin svunna storhet i ån eller Vätterviken, där krypa de samman i det stora bergets skugga eller söka sitt skydd i de uråldriga kyrkornas hägn, och runt omkring dem breder slätten sina vida, böljande linjer, hela den fruktbara östgötska jorden, som nått en sådan grad av kultur att svartmyllan kan vara ända till en meter djup.

Men att leva i denna drömmande stillhet, det är dock något annat än att som resetalare eller turist imponeras av minnena från Gustaf Vasas dagar och tilltalas av idyllen som sådan. Man glider så lätt in i det kontemplativa tillståndet och låter världen sköta sig bäst den vill och kan. Frestelserna härtill äro icke få, och därför anser jag att de kvinnor som stå i spetsen för landsbygdens rösträttsrörelse utföra ett så mycket duktigare arbete än vi andra, som befina oss i centrum och icke behöva söka efter impulserna. Namn äro onödiga att räkna upp, ty de äro vart och ett kända på sin ort, och de äro icke blott förbundna med rösträtten, utan även med andra sociala reformsträvanden.

Men den stora allmänheten? Ja, man

skulle överdriva om man sade att intresset vore stort, men i genomsnitt kunde åhörarantalet beräknas till ett sjuttioal på varje plats. För många är kvinnorösträtten alltför jämt ett farligt och ganska okänt begrepp, och det fordras floder av upplysning för att omdana den allmänna uppfattningen. Att de korn som sås icke strös ut för vinden är ganska märkbart, ty på de platser, där jorden redan var beredd, syntes människorna mera mottagliga för rösträttskravet. I Borensberg t. ex., där fru Signe Thörnqvist hållit ett föredrag under hösten, bildades en förening på 40 medlemmar, men i Boxholm, som dock är ett stort industrisamhälle, anmälde sig endast 7 kvinnor av den ganska fåtaliga publiken till inträde i en eventuell förening.

Intrycket av Östergötland i rösträtts hänseende var alltså långt ifrån nedslående, men det kräves arbete för att vinna några resultat, och därför är det en tröst att veta, att det i spetsen för Östergötlands länsförbund står kvinnor, som icke lämna någon möda ospard för att upplysa, mana och vägleda, och vilkas trofasta arbete för rösträttsens sak skall bära frukt i kommande skördar.

Gurli Hertzman-Ericson.

tutioner fylles, vare sig på privat eller kommunalt initiativ.

I fråga om kontrollen över enskild barnavård, anser motionären att en så radikal anordning som införts i England med inregistrering av varje nyfött barn och därpå följande inspektion ej bör åtminstone i första hand tillgripas hos oss. Däremot borde barnavårdsmyndighetens befogenhet utsträckas därtill, att den ägde ingripa i varje fall, där anmälan inginge om bristande vård eller där eljes behov av åtgärder ansåges föreligga. Ett annat önskemål är att barnavårdsmyndigheten står i närmaste samarbete med alla organ, enskilda eller offentliga, som ha något att skaffa med späda barn. Ej minst viktigt är samarbete med barnmorskorna, av vilka mycken hjälp bör kunna väntas; en förutsättning härför är dock att deras ställning väsentligt förbättras, såväl ekonomiskt som i fråga om utbildning.

En annan fråga, som behöver allvarigt övervägas är samhällets skyldighet att ekonomiskt bispringa barnrika familjer, med eller utan fattigvårdsbehov. En väsentlig del av denna understödsverksamhet bör överflyttas från fattigvården till barnavårdsmyndigheten, dit den otvivelaktigt hör. Den av riksdagen förlidit år begärda utredningen om s. k. förskott av allmänna medel till barn utom äktenskap torde resultera i att även detta slag av understödsverksamhet kommer att handhas av barnavårdsmyndigheten.

Ett grundvillkor för att de späda barnens vård skall bli tillfredsställande är att *upplysning och undervisning i barnavård* meddelas största möjliga antal kvinnor. Denna fråga är upptagen till behandling i en särskild motion av red. von Koch.

Under barnets andra utvecklingsperiod — från 2-årsåldern till skolåldern — kommer till den fysiska vården också omsorgen om barnets fostran och dandandet av dess karaktär. Motionären påpekar, huru grundläggande i sedligt avseende för hela livet denna period är och huru medel måste utfinnas att komma hemmen till hjälp under denna kritiska tid. Som önskvärda anordningar till stöd för hemuppföstran nämnas *barnkrubbor, barnavårn, arbetsstugor och barnträdgårdar* (Kindergarten), allt anstalter, vilka därtill medföra, att mödrarna under åtminstone någon del av dagen befrias från tillsynen av barnen och kunna ägna sig åt annat nödvändigt arbete. Särskilt i barnträdgården ser motionären en viktig, ja nödvändig hjälp för hemuppföstran och en också i allmänt pedagogiskt hänseende mycket betydelsefull faktor.

Också om alla dessa företag gäller att det ej bör överlämnas åt tillfälligheter om de komma till stånd, utan att det bör vara barnavårdsmyndigheten ålagt att tillse, att sådana företag existera i tillräcklig omfattning.

Då vi komma till den tredje perioden, skolåldern, träda andra problem i förgrunden, främst frågan om *folkskolebarnens hygieniska övervakning*. En intressant redogörelse lämnas för de nys genomförda märkliga *engelska reformerna* på detta område. Läkarevärd vid alla folkskolor har där tillämpats sedan år 1907 och den praktiska betydelsen härav har visat sig vara ännu större än som förutsågs; erfarenheten har bekräftat, vilken nödvändig förutsättning för den intellektuella fostran den fysiska är. *Skolläroinstitutionen*, som i Sverige redan förberetts genom undersökningar och åtgärder av provinsialläkareföreningen, bör utom att den utövar kontrollen av barnens hälsotillstånd taga befattning med urvalet av de barn, som böra åtnjuta *skolbespisning och ferievistelse på landet*, två frågor som på grund av riksdagsskrivelse redan äro under utredning. Skolläkarna böra till biträden ha s. k. *skolsköterskor*, vilka i utlandet visat sig fylla en verklig mission. — All den so-

Riks 25 50

Allm. 62 96.

La fleupiste
Kgl. Hofblomsterhandel
Malmorgsgatan 6, Stockholm

ciala omvårdnad, som genom skolan kommer barnen till del, bör höra under barnavårdsmyndigheten.

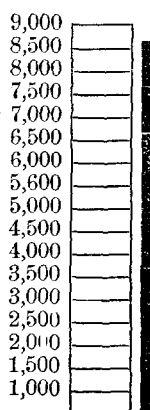
I fråga om den fjärde perioden, åren efter skolåldern, understryker motionären kristidens erfarenhet, att barnavårdsnämndens kontroll behöver utsträckas till en senare tidpunkt än den nu gällande. Under den kritiska åldern 15—18 år, den tid, då vanart och ungdomsbrottslighet framförallt uppträder, är barnavårdsnämnden i regel ur stånd att träda emellan och det är endast domstolen, som då kan gripa in och under vissa förhållanden döma de brottsliga till vård å uppfostringsanstalt. Här föreligger en mycket farlig lucka i samhällets fostrande verksamhet och ändring behöver snarast möjligt komma till stånd.

Slutligen betonar motionären nödvändigheten av att den myndighet, i vars hand en sådan mångfald uppgifter skola läggas, utrustas på fullt tillfredsställande sätt. Hälsovård, undervisningsväsende, understödsverksamhet, m. m. böra här vara sakkunnigt företrädade. Å orter, där läkare är bosatt, bör denne vara självskriven medlem. Att kvinnor lagligen tillförsäkras plats, "förde vara önskvärd" (varför endast torde?), säger motionären. — Efter att ha sammanfattat den verksamhet, som bör samlas hos denna enda myndighet, erinrar han om, att vår egen erfarenhet tillfullo bestyrker behovet av att barnavården på dylikt sätt centraliseras. "Intet har varit mera hinderligt för en god samhälls barnavård i vårt land än den splittring på olika myndigheter, som hittills här varit rådande. Genom att olika grenar av barnavården handhåfts av olika organ — hälsovårds-, fattigvårds- och skolmyndigheterna — har ingen känt något verkligt ansvar för barnavårdens höjande och betänkliga luckor ha uppstått. Med samarbetet har det ofta varit klen beställt och ingen kontroll från statens sida över kommunerna har funnits.

Fattigvårdslagstiftningskommittén arbetar som nämnt med revidering av vissa nu gällande barnavårdslagar. Motionären hemställer nu, att riksdagen måtte hos K. M:t anhålla, att kommittén skall få i uppdrag att i samband härmed även upptaga de av honom uttalade önskemålen till behandling. Det arbete, som kommittén nu utför bör icke hämmas av några inskränkande bestämmelser utan kunna utföras med avsikt att skapa en fullt enhetlig organisation av samhällets barnavård.

Maja Forsslund.

9,000 kr.-Barometern.

Till L. K. P. R:s stora insamling har ytterligare infutit: Alby kr. 100:—, Alvesta 50:—, Broby 120:—, Bräcke 25:—, Falkenberg 200:—, Hedeviken 20:—, Landskrona 36:—, Linköping 12:—, Ljusdal 30:—, Motala 102:—, Orsa 114:40, Oskarshamn 10:—, Söderhamn 75:—, Sölvesborg 40:—, Ulricehamn 73:—, Uppsala 100:—, Vara 20:—, Visby 15:—, Benedicks-Bruce, C., fru, 35:—.

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR

STOCKHOLM

1 Barnhusgatan 1

(hörnet av Drottninggatan)

Stort lager af finare och enklare

MÖBLER

i ek, mahogny, valnöt samt andra träslag äfven målade, till billigaste priser.

Allm. Tel. 11410

Riks Tel. 6505

C. S. A:s konferens om ungdomsvård.

De orden leda tanken till både nutid och framtid, de vittna om framsynthet, praktisk företagsamhet, omsorg om de olyckliga, om barmhärtighet och god vilja. Alla dessa etiska, moraliska och statskloka motiv kommo också till synes vid denna den 5-6 april avhållna konferensen och gävo en åhörare den glädjande känslan av att i vårt land finnas många kvinnor och män med den sanna livsförståelsen, den att intet mänskligt är dömt att gå under, den att många svaga och brottsliga viljor kunna med den rätta vården stärkas och förädlas. Att den starkares ansvar mot den svage, statens mot individen, den ena människans mot den andra, nutidens mot framtidens voro bevekelsegrunder till de framkomna förslagen, därom tvekade ingen, som hörde de värdefulla inläggen.

För barnen är redan, om ej alls tillräckligt, delvis sört, men med ungdomsvården är det betydligt sämre beställt här i landet. Man måste gå ut ifrån att ungdomen har ett naturligt behov av nöje och förströelse, skaffa dem därför bättre nöjen än en usel bio kan bjuda dem på. Förädra alla nöjes-tillfällen, som kunna bjudas, ingenting är gott nog åt den, som skall bilda sig sin livsåskådning, som i sin tur skall bli en avgörande faktor då det gäller att bestämma för nästa generation. Tag hand om alla vanartade, ge dem tillfälle till förbättring, stöd dem och led dem, kraftigt när det behövs, men alltid med urskilning och förstånd. Giv oss nya, goda, praktiska lagar, giv oss möjlighet att efterleva dessa lagar, dröj inte med att omlägga ungdomsvården, tänk på vilken andlig smitta en vanartad ungdom kan sprida, ty ett dåligt exempel och inflytande verkar fortare och starkare än det motsvarande goda.

Att all ungdom behöver vård är säkert, all ungdom måste fostras och stärkas för att beredas för den kamp i livet, som de ändå måste kämpa ensamma. Vikten av ett gott hem framhölls på ett klart och övertygande sätt genom frih. Ebba Palmstiernas varmhjärtade och kloka föredrag. Ett hem, där ömsesidigt förtroende, sanning och gemensamhetskänsla råda med uppriktighet mellan barn och föräldrar är den bästa grund att stå på. Att vi behöva nya kvinnor, nya mödrar, vidsynta, upplysta och med social ansvarskänsla betonades, men lika så väl fordras det nya män, nya fäder. Ty om en fader ock genom sitt arbete vistas mycket utom hemmet, bortfaller inte därför hans medansvar eller medplikt mot hem och barn. Men det är inte endast mödrar och fäder, målsmän och lärarekrafter som ha ansvar för ungdomen, det har var och en. Ty vi veta vilken makt exemplet och tidsandan har och vilka äro ansvariga för den? Jo, vi alla.

Att konferensen kom till stånd var C. S. A:s förtjänst, att den gick i den rätta andan tillkommer alla de deltagande och man lämnade konferensen med övertygelsen att vår ungdomsvård låg i händerna på personer med en stark tro på nyttan av sitt verk och besjälade av osjälviska motiv. I professor Kjellbergs slutord betonade han att oaktat många mörka taylor upprullats var dock den ljusa tron på en möjlig förbättring det övervägande intrycket från denna intressanta konferens. —a.

Rättelse. I dr Alma Sundquists artikel De smittosamma könssjukdomarna och reglementeringen i nr 7 av R. f. K. står sid. 3 rad 5 uppfra "möjliggör", vilket bör vara "omöjliggör", som också framgår av sammanhanget.

I VARJE SVENSKT HEM
bör finnas en svensk,
solid, lättgående
och beprövad

Susquarna

Symaskin

PHOSPHO-ENERGON-PILLER
FORORDAS AV LÄKARE
"Vid allmän svaghet, nervositet, överansträngning och sömnlöshet."
SÄLJES ENDAST I APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

Söders "English School"

Engelska lektioner och översättningar.

Erstagatan 26. Allm. Tel. Söder 36035.

Annie I. Scott.

Bergman-Österbergskursen i Likenäs.

Så äro de då över, högtidsdagarna den 1-3 mars, då den Bergman-Österbergskursen hölls i Likenäs. Det ges inte mer än ett omdöme om det sätt, på vilket ledarinan, fröken Emma Aulin, löste sin uppgift där. Alla vi Dalbykvinnor, som hade lycka och förmånen att få vara med om föredragen, känna och önska uttala en innerlig tacksamhet mot såväl fröken Aulin som mot den organisation, som försäkrat oss den stora förmånen att få det levande ordet i de för de flesta av oss annars så döda eller främmande ämnena, så alldeles in på våra husknutar, att den som hade aldrig så litet intresse för saken helt enkelt måste komma.

Att inte kvinnorna i och omkring Likenäs infunno sig mångtaligare, än vad verkligheten var fallet, vittnar just inte högt om intresset bland oss. Men för övrigt vore man frestad att för de frånvarande upprepa den gamla bönen: "Fader, förlåt dem, ty de visste inte, vad de gjorde". De visste inte, vad de gingo miste om.

Det var inte blott en rätt avsevärd verklig kunskap fröken Aulin meddelade sina uppmärksamma åhörarinor, utan vad som var av större värde var den sjäfullhet och innerlighet, den stora ansvarskänsla och plikttröhet, som uppbar varje sats i hennes anförande, och som man omöjligt kunde undgå att väckas upp utav. I likhet med undertecknad var det nog också mången, som kände den varmaste tacksamhet inför det faktum, att då nu kvinnornas sak för första gången offentligen berördes i vår ort, det då skedde på ett så sant, fullt och helt kvinnligt sätt, att inte ens den argaste motståndare till våra krav skulle kunna tala om "förlorad kvinnlighet". Sannerligen, Gud och fosterlandet har hört Fredrika Bremers bön: "Giv oss kvinnor!" Fröken Aulin är ett levande svar därpå! Säsom ett praktiskt resultat av kurserna i Norra Ny och Dalby kan nämnas, att med det snaraste är en rösträttsförening här fix och färdig. Det var många, som fingo klart för sig, att icke allt är bra som det är, och glädjande nog erkännes detta faktum även av många män härstädes.

A. M.